

umejo, in v obče, ako kdo kakošen dobiček od nas išče, se že potrudijo nas razumeti, postavimo, tergovci po naših sicer precej ponemčenih mestih gladko govorijo slovenski hoté blago spečati; ako se konjsko nakupovanje razpiše, ga lahko na vseh oglih slovenski prebiraš; če se veli pomagati ranjencem itd., se po čevlj dolgi razglasi vidijo po zidovih in cerkvenih vratah v našem jeziku? Zakaj pa to?

Morebiti pa so nam inachi dosti na omiko pomagale dozdašnje učilnice polutanske in po tujem osnovana lika?

Kar jaz pomnim, tedaj kakih dvajset let, se nam je med priprostim ljudstvom jezik precej skvaril, zlasti v skladbi, ki je nekdanj lep, skoro čista bila; spremenila se je precej domača noša, katero si je Slovenec navadoma sam doma oskerbel z malimi stroški, sedaj pa si pajčino kupuje, ki mu skoro ves zaslužek požre in šmencano malo derži, samo da se po takem malovredna obertnost podpira, narodna premožnost pa zatira; to gotovo tudi državi ni na korist; da mlajši zarod po kerčmah sedi, nerad dela, npravnost davi, je napačna omika kriva, ker taki burkličježi po narobni liki ohajé se višje misli kakor njih pridni in pošteni očetje; odtod tudi prihaja, da je skoro v vsakem listu „Gracarce“ po več zemljišč na boben; da vzrastli sinovi in hčere starejše pretepljejo, jim pokorni niso, pametnejše se mislé po vserkani tuji omiki in hujše po nemškem preklinjati vedé, je sad iz učilnic. Verh tega vrelca dosti nesreče med ljudstvo spravijo dosluženi vojšaki, ki so poprej marljivi težaki bili, potem pa jim je vse drugo ljubše, kakor ječe glasno pričajo.

Kakošne pa bi naj bile učilnice, da bi najberže dobrega sadu rodile?

Jaz mislim po priliki tako-le: Učilo bi se naj kerščanski nauk, kolikor je moči, razumljivo in porabno, vendar tudi v lepem in pravilnem domačem jeziku, ker rešnikova beseda je gotovo najvrednejša zale in spodobne obleke; — brati in pisati, in sicer ne samo prebirati ne vedé pomena, temoč treba je vsako besedo, ktera bi utegnila nekoliko temna biti, na drobno razklasti, in potem vselej pomen in obsežek celega sostavčiča, ki se mora od enega ali več učencov na pamet praviti, ker le tako dobiva mladež korist iz berila, potle pa še enok prebrati, da se nauči tudi lepo in po smislu prebirati; — računati na pamet in na skrižaljkah (tablah), pa le potrebnih reči: pridavati, odjemati, množiti, deliti; drobižni računi bodijo že za izurjenejšje dečke, deklincam poslednjih računov navadoma ni treba. Vse druge zapletene, zameršene in težke računske rešitve ne grejo v navadno učilnico; koliko nek drugih računov človek navadoma potrebuje? Šembrano malo! — domači jezik, kolikor se dá, porabno; v vsakem predmetu bodi učnik tudi podučevavec domače besede; če otrok česa dobro ne pové, popravi vselej hipoma, gleda naj se na to, da bodo otroci lepo izgovarjali vsako besedo in se tako mila mladež privadila lepega govora; — toliko naravoslovja, kolikor ga je treba razumeti domače gospodarstvo, ki ima osebužno važnost, in s tem se je treba živo pečati; — poslednjič nekoliko iz zemljopisa in zgodovine, in sicer najprej se jim pokaži domači kraj, domače zgodbe, potlej avstrijska država, in ako je dovolje časa, Evropa; narodni značaj se nikdar ne zanemarjaj. Vse to se delaj po domačem v gladki obliki. *)

Tako osnovane učilnice bi prinesle gotovo blagost, srečo in pravo omiko narodu. Zato pa je tudi sovsema potrebno, da se skerbi za pridne in dovoljno omikane učnike.

Tu se derznem ponižno in pohlevno v imenu vsemodrega Boga, ki vsak sebi udan narod ljubi, ter neče njegovega pogina, ampak da se ohrani in živi, — v imenu

presvete pravice, ki nam bodi povsod in vselej prava vodnica, — v imenu poštenega naroda, čegar smo in čegar blagost in sreča nam bodi za Bogom prava skerb, ki je zvest Stvarniku in cesarju: prositi prevzvišene gosp. škofove slovenske, ki jih, hvala najvišjemu vladarju, šest štejem, da v tej reči blagovolijo svojim milim ovčicam pomagati; v njihovih posvečenih rokah je ta oblast. Vsaj bo jim ljubeznjivi narod gotovo hvaležen in pravična zgodovina bo njih preblage dela z zlatim pisikom v svoje listine zapisala.

Sekolovski.

Gorensko.

Ponosno ozira Triglav se v doline,
Raduje se v blišu gorenskih lepot,
Savica mu slavo bobni iz pečine,
Tam Bled je narave najlepši porod.
Mogočnejše pa, ko orjaški plazovi
In slavnejše, kakor gorenski vés raj,
Vzdigujejo kviško trije se verhovi,
Ki venčajo s slavo Gorensko nam zdaj.

Prek Joštove gore nad levim Posavjem
Vije se pri cesti pohíštev verstá;
Pri cerkvi rumeni pred berdovim zglavjem
Je zibelka tekla sloveč'ga moža.
Tomaja, Žimina, Umada, Jelšane
Uklanjajo verno pred njim se z glavó,
Pastirju so čede iz sërca udane,
Ki vlada, tolaži jih s sërčno skerbjó.

Ne daleč od tukaj prot znojžu Triglava
Obraca Radoljca se v bližnje goré;
V prijazni dolini, ki reže jo Sava,
Se zopet blišči nam preslavno imé.
Ilirski prostolnik, goriški Vladika
Prisvetil je tukaj iz krasnih bregín;
Modrosti njegovi se zmota odmika,
Mogočnim očakom ga veže spomin.

In zopet Gorensko je zarja oblila,
Prikazal se tretji nam bistrí je vir;
Iz starega mesta, ponižnega krila
Izhaja naš novi, visoki Pastir.
Veseli prešinja deželo zdaj celo,
Radostno poklanja mu zvesto sèrcé,
Prinaša ljubezni mu cvetje nevelo,
Za srečo njegovo molitve puhté.

Radujte se torej gorenske stermine —
Treh slavnih vladikov očetovi dom! *)
Ponosno oziraj Triglav se z višine,
Močnejše bobnevaj Savice ti grom!
Gorenci, Slovenci, ljubo se objimo!
Vladikom darujmo udanost sèrcá!
Čez hribe, doline en glas zaženimo:
Bog živi Andreja, Jerneja oba!

A. Praprotnik.

Reka, kje si?

Kaj nek mislite, ljubi bravci, kje da je Reka? Vem, da vsi bote brez obotavljanja odgovorili, da je „Reka“ ali po ilirsko „Rieka“ v horvaškem primorju poglavno mesto. Težko mi bote tedaj verjeli, kje da se je te dni „Reka“ iskala? — Pisal sem perve dni preteklega mesca svojemu prijatlu v Varaždin in lepo ga prosil, naj mi berž ko mu je moč odpiše. Moje prijateljsko zahtevanje je res bilo uslišano. V četrtek 14. junija je list v Varaždinu na pošto dan, pa namesto da bi ga bili poslali na horvaško primorje, kam so z njim derdrali? Najpred v Alesandrijo na Piemontežkem, za tem v Bologno v Romanji, od tod v Milan, iz Milana v Chur-St. Gallen v Švajco, na-

*) Jernej Legat, teržaški škof, so rojeni v Naklem, posvečeni leta 1847; Andrej Golmajer, goriški knez in nadškof, so rojeni v Radoljci, posvečeni leta 1855; Jernej Vidmar, ljubljanski knezo-škof, so rojeni v Kranji, posvečeni leta 1860. Naklo in mesto Kranj sta pičlo uro narazen; mesto Radoljca pa je pičle 3 ure od Naklega.

*) Že več ko deset let priporočajo „Novice“ tako osnovo ljudskih učilnic, — al naše ljudske učilnice, namesti da bi po tej osnovi bile vseučilišče ljudsko, so še zmíraj raje „Trivial-schulen!“ Vred.